

VRIJHEIDSKRANT

80 jaar
Vrijheidgemeente
Stichtse Vecht

ARCHIEFSTUKKEN ALS BLIJVENDE GETUIGEN

Dit jaar herdenken en vieren we in Nederland het einde van de Tweede Wereldoorlog, 80 jaar geleden. Het aantal mensen dat uit eigen ervaring over de oorlog kan vertellen neemt echter snel af. In maart van dit jaar overleed bijvoorbeeld John Hemingway, de laatste piloot uit de Battle of Britain, op de respectabele leeftijd van 105 jaar. De archieven, kranten-artikelen, foto's en films uit de oorlogsperiode blijven daarentegen achter als tastbare herinneringen aan deze ingrijpende periode. Ze schetsen een beeld van het leven tijdens de bezetting, de bevrijding en daarna.

Herinneren

Het Regionaal Archief RHCVV beheert verschillende bronnen uit de oorlogstijd, zoals foto's, brieven, dagboeken en kranten. Maar ook stukken uit de gemeente-

archieven zoals bekendmakingen over de afgenomen rechten van Joden, lijsten met verzetsmensen per dorpskern en foto's van de periode rond de bevrijding. Op zichzelf vertellen deze documenten weinig, of slechts een deel van het verhaal. Pas door ze te combineren met andere documenten en historische kennis, krijgen ze hun volle betekenis. Met de juiste achtergrondinformatie kunnen ook afkortingen en symbolen, zoals het hakenkruis en O.Z.O. ('Oranje Zal Overwinnen') beter worden begrepen. Als archiefinstelling maken we deze verhalen zichtbaar en zorgen we ervoor dat ze niet verloren gaan. De archiefstukken en de verhalen helpen ons te begrijpen hoe vrijheid werd bevochten, en ook hoe vrijheid in kleine stappen onder druk kan komen te staan.

Lees verder op pagina 2. ➔

VRIJHEID VIER JE MET ELKAAR!

Vijf jaar geleden stonden we stil bij 75 jaar vrijheid, in een periode die anders verliep dan verwacht. De coronapandemie dwong ons tot aanpassingen; samen herdenken en vieren was slechts beperkt mogelijk. Toch bleef de essentie overeind: het besef dat vrijheid kwetsbaar is en dat we deze moeten koesteren.

Nu, bij 80 jaar vrijheid, kunnen we wél samenkomen en dat doen wij bij herdenkingen en vieringen op tal van plekken in Stichtse Vecht dit jaar. Wij herdenken de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en wij staan stil bij de mensen die zich hebben ingezet

voor onze vrijheid. Hun verhalen en moed herinneren ons eraan dat vrijheid niet vanzelfsprekend is. Het werd in de oorlogsjaren in Nederland zwaar bevochten. Ook in onze gemeente. Vrijheid, maar ook het belang van een democratische rechtsstaat vragen om voortdurende aandacht en zorg van ons allemaal.

In een veranderende wereld waarin waakzaamheid geboden is en conflicten zich meer dan ooit tevoren ook dichterbij huis afspelen, is het belangrijk om stil

Lees verder op pagina 2. ➔

Ap Reinders

Burgemeester Stichtse Vecht

TIJDSLIJN 80 JAAR VRIJHEID

Belangrijke gebeurtenissen voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog.

PAGINA 6

VAN OORLOG NAAR VRIJHEID

De Japanse capitulatie in 1945 betekende voor Nederlands-Indië geen directe vrede.

PAGINA 9

KINDERPAGINA EN FOTOWEDSTRIJD

Puzzel, spotprent en de kinderburchemeester aan het woord.

PAGINA 10

ACTIVITEITENOVERZICHT 4 EN 5 MEI 2025

Een greep uit de activiteiten in de gemeente Stichtse Vecht.

PAGINA 12

© Vervolg van pagina 1.

ARCHIEFSTUKKEN ALS BLIJVENDE GETUIGEN

Kritisch onderzoek

Archieven helpen ons het verleden te begrijpen, en lijken vaak de echte waarheid te weerspiegelen, maar zowel gemeentelijke archiefstukken als persoonlijke documenten (zoals dagboeken en brieven) verdienen een kritische blik als je de waarheid zoekt. Wie heeft het document geschreven en met welk doel? Een lijst met namen van verzetsmensen kan objectief lijken, maar kan fouten bevatten of vanuit een specifiek perspectief zijn opgesteld (was het bijvoorbeeld de bezetter die het opstelde of het verzet zelf). Is het document tijdens of na de oorlog geschreven? Is het origineel of een kopie?

Persoonlijke herinneringen en archiefstukken vullen elkaar aan, en brengen meer context maar bieden ook dan nooit een compleet of neutraal beeld van de werkelijkheid. Daarom is het belangrijk meerdere bronnen te raadplegen om een zo betrouwbaar mogelijk beeld van het verleden te vormen.

Het belang van archieven

Nog regelmatig duiken brieven, dagboeken en foto's op uit privébezit – verstopt op zolders, in oude dozen of familiealbums. Deze documenten bieden niet alleen bijzondere persoonlijke inkijkjes in het dagelijks leven tijdens de oorlog, maar kunnen ook nieuwe historische feiten aan het licht brengen. Soms vullen ze missende puzzelstukjes in of werpen ze een ander licht op bekende verhalen.

Gelukkig vertrouwen steeds meer mensen deze waardevolle documenten toe aan een archiefinstelling. Door ze veilig te bewaren en zorgvuldig te ontsluiten, kunnen we de kennis en herinneringen aan deze periode levend houden, voor nu én voor de toekomst.

Documenten uit de oorlogsp periode kunnen bijvoorbeeld ook worden ondergebracht bij het RHCVV, zodat ze samen met de bijbehorende verhalen bewaard blijven voor toekomstige generaties.

Roosmarijn Ubink | Directeur-archivaris Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen (Regionaal Archief Stichtse Vecht, De Ronde Venen en De Bilt)

'JODEN NIET GEWENSCHT'

RHCVV, 1003: Gemeente Breukelen-Nijenrode, 1811-1948, inventarisnummer 445.

Aanmeldingsplicht voor personen van geheel of gedeeltelijk joodschen bloede

De burgemeester van **BREUKELN-NIJENRODE** **BREUKELN-ST. PIETERS** maakt bekend, dat **degenen die geheel of gedeeltelijk van joodschen bloede zijn zich vóór 23 Februari 1941 bij hem moeten aanmelden.**

Iemand wordt als geheel of gedeeltelijk van joodschen bloede beschouwd, indien hij van ten minste één naar ras voljoodschen grootouder stamt. Een grootouder wordt zonder meer als voljoodsch aangemerkt, wanneer deze tot de joodsch-kerkelijke gemeenschap behoord heeft of behoort.

Moet een handelingsonbekwame of een persoon, wiens handelingsbekwaamheid beperkt is, worden aangemeld, dan zijn in diens plaats zijn wettelijke vertegenwoordiger en degenen, die de daadwerkelijke zorg voor dien persoon op zich hebben genomen, tot de aanmelding gehouden.

Vanaf de Duitse bezetting op 15 mei 1940 werden de Joden in Nederland geleidelijk aan steeds meer afgesloten van de maatschappij. Op 30 augustus 1940 ontvingen alle burgemeesters een brief waarin stond 'dat de Nederlandsche Bestuursorganen [...] voortaan geen personen die geheel of gedeeltelijk van joodschen bloede zijn, in vasten of tijdelijken dienst zullen benoemen of aanstellen'. Joden mochten dus niet langer voor de overheid werken.

Lijsten opstellen

Op de bekendmaking hierboven kun je lezen dat vóór 23 februari 1941 alle Joodse inwoners van de gemeente Breukelen-Nijenrode zich bij de gemeente moesten hebben aangemeld, waar ze ook nog eens voor moesten betalen.

In juni 1942 kregen de burgemeesters in Nederland een brief met een verzoek van de Duitse bezetter, waarin de burgemeesters werden opgedragen om in het Duits een lijst op te stellen van 'de in Uwe gemeente woonachtig zijnde joodsche personen'. Op die lijst moest

onder andere de naam van iedere Joodse inwoner staan, maar ook de geboortedatum en het woonadres. Met die lijsten werden vanaf 15 juli 1942 Joden uit Nederland naar Westerbork gebracht, om van daaruit naar concentratiekampen te worden doorgestuurd. Begin oktober waren al ongeveer 19.000 Joden naar Auschwitz gebracht, waar ze vaak direct werden vermoord in de gaskamers.

'Jodenwoningen'

Door de deportaties kwamen steeds meer huizen van Joodse mensen leeg te staan. Dit werden 'Jodenwoningen' genoemd, en in de lokale archieven zijn talloze documenten te vinden waarin hierover wordt geschreven.

Suzanne Lekkerkerker | Erfgoed Regionaal Archief RHCVV

Wil je meer weten over de Jodenvervolgving in de regio? Bekijk deze video's van het Regionaal Archief RHCVV.

© Vervolg van pagina 1.

VRIJHEID VIER JE MET ELKAAR!

te staan bij de betekenis van vrijheid en de waarden van de democratische rechtsstaat.

Ik wil mijn waardering uitspreken voor iedereen die zich inzet om de herdenkingen en vieringen in Stichtse Vecht dit jaar mogelijk te maken. Ik denk dan aan Stichting 4 en 5 mei Stichtse Vecht, de lokale 4 en 5 mei comités, de Oranjeverenigingen, het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen, de Historische Kringen en alle inwoners en organisaties die een bijdrage

leveren aan de activiteiten. Dankzij jullie betrokkenheid en inspanningen kunnen we op gepaste wijze stilstaan bij 80 jaar vrijheid.

Ik hoop velen van u in dit bijzondere jaar ergens in onze gemeente tegen te mogen komen bij de verschillende activiteiten die er zijn. Samen in vrijheid kunnen leven is immers een groot goed: vrijheid deel je met elkaar!

Ap Reinders | Burgemeester Stichtse Vecht

WAPENS VERSTOPT IN HARMONIUM

In de weilanden tussen Loenen en Nieuwersluis werden vanaf september 1944 door de geallieerden aan de westkant van het kanaal wapens gedropt, om van daaruit verdeeld te worden onder de verzetsgroepen ten oosten van het kanaal. De wapens werden door mannen uit de buurt opgehaald en tijdelijk opgeslagen, vooral bij houtzagerij Hulsman in Nieuwersluis, waarvan enkele familieleden een belangrijke rol in het verzet speelden. Ook werden wapens verstopt bij verzetsmensen thuis. Willem Mooij (1931-2024) herinnerde zich dat zijn vader wapens verstopt had in het harmonium in de woonkamer aan de Grutterstraat. Hij schreef een gedicht gebaseerd op deze gebeurtenissen; hoe zijn moeder – die van niets wist – erachter kwam. Een 'petite histoire' van het dagelijks leven in oorlogstijd.

Met het ophalen van de wapens uit de velden stelden de mannen hun leven in de waagschaal. Dit ophalen gebeurde meestal 's nachts, om voor de Duitsers zo onzichtbaar mogelijk te zijn. Vlak voor de bevrijding ging het grondig mis: Johan Mijwaart en Co de Ronde fietsen overdag, met een fiets en een kar vol wapens, bij de brug over het kanaal bij Loenersloot. Zij werden aangehouden door de Duitsers, opgepakt en geboeid naar kasteel Loenersloot vervoerd, waar een onderdeel van de Duitse weermacht gelegerd was.

In het kasteelpark moesten De Ronde en Mijwaart op 23 april hun eigen graf graven, waarna zij werden neergeschoten. Zij werden op 8 mei herbegraven in Vreeland, waar bijgaande foto's

gemaakt zijn. Hun namen (en die van Tom de Bruin die op 13 mei 1940 in Katwijk is doodgeschoten) zijn vermeld op het oorlogsmonument in Vreeland, waar elk jaar op 4 mei de Dodenherdenking plaats vindt.

Juliette Jonker-Duynstee | Historische Kring Loenen

Het Harmonium

*Moeder wilde orgelspelen,
't was in 't laatste oorlogsjaar,
statig op de kruk gezeten,
kreeg zij het niet voor elkaar.*

*Geen beweging in de trappers,
niet omhoog en niet omlaag,
wat het euvel wel kon wezen.
ja, dat was haar grote vraag.*

*Moeder haastig op haar knieën,
zoekend naar het mankement,
heeft zij het al gauw gevonden
en haar schrik was ongekend.*

*Moeder riep: Wel algemenen,
kijk nou toch eens, wat ik voel,
het orgel dat zit vol geweren,
en stenguns en andere boel.*

*Handgranaten en pistolen,
en nog veel meer oorlogstuig,
hoe komt dat nou in het orgel?
is het gek, dat ik niet juich?*

*Daar zal vader meer van weten,
hij weet vast wel hoe dat zit,
om dat spul in huis te halen,
hoe krijgt ie 't in z'n kersenpit.*

*Pa wist hoe het was gekomen,
't wapentuig was 's nachts gedropt
en hij had het voor de Duitsers,
in 't harmonium verstopt.*

*'t Is maar tijdelijk, zei vader,
luister goed wat ik je zeg:
al dat tuig blijft hier maar even,
morgen is het spul weer weg!*

*'t Orgel is weer goed gekomen,
vader hield zich aan zijn woord,
want twee dagen na het euvel,
werd het orgel weer gehoord!*

Willem Mooij

ONDANKS GERUCHTEN

ALS ZOUDEN WIJ DEN VERKOOP
VAN LEVENSMIDDELEN STAKEN,
DEELN WIJ U MEDE DAT WIJ,
ZOOLANG NIETS ZONDER BON
TE KOOP IS, (BEHOUDENS EENIGE
BUITENKLANTEN, EN OP VERZOEK)
NIET HOOREN EN BEZORGEN.
STRAKS NA DE BONNEN EN NA
DE VERBOUWING HOPEN WIJ
OOK OP HET GEBIED VAN
LEVENSMIDDELEN
DE EERSTE VIOOL TE SPELEN.
BELEEFD AANBEVELEND VOOR WINKELBEZOEK,
F. W. VAN GROEN.

Rechtszitting van het Bijzonder Gerechtshof te Utrecht, 1950. Cornelis van Geelkerken, plaatsvervangend leider van de NSB. Het Nationaal Archief

DE OORLOG DIE NIET VOORBIJGAAT

Zonder toegang tot archieven is historisch onderzoek onmogelijk. Op 2 januari van dit jaar zou, na een zeer lange openbaarheidsbeperking van 75 jaar, het belangrijkste archief over de Tweede Wereldoorlog in Nederland openbaar worden. Vanwege de privacy-wetgeving ging dit uiteindelijk niet door. Dit illustreert nog maar eens hoe gevoelig de oorlogsperiode in Nederland nog steeds ligt, én bewijst het belang van toegang tot archieven om aan waarheidsvinding te kunnen doen.

Toegang tot het CABR

Na jarenlange voorbereiding zou een samenwerkingsverband met onder meer het Nationaal Archief (Den Haag) en het NIOD (Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies) op 2 januari het eerste deel van het 3,8 strekkende kilometer tellende Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) digitaal toegankelijk maken voor het publiek. Enkele weken voor de lancering besloot minister Bruins van OCW dit tegen te houden. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) had namelijk gewaarschuwd dat de privacy van betrokkenen mogelijk in gevaar kwam, bijvoorbeeld doordat namen van nog levende kinderen van verdachten en onschuldigen in de stukken genoemd kunnen worden. De minister verlengde daarom de openbaarheidsbeperkingen van het archief. Een zeer uitzonderlijke maatregel, zeker omdat op het archief al de langst mogelijke openbaarheidsbeperking rustte die de Archiefwet mogelijk maakt, namelijk 75 jaar.

Na de Tweede Wereldoorlog werden overal in ons land maatregelen getroffen om te voor-

zien in juridische vervolging van collaborateurs en oorlogsmisdadigers. Dit werd de bijzondere rechtspleging genoemd. Lokale politieke opsporingsdiensten, vaak bestaand uit politie- en verzetsmensen, spoorden mogelijke verdachten op, om deze voor te leiden aan de procureur-fiscaal, een speciaal ingestelde openbaar aanklager. Die kon beslissen om verdachten vrij te laten, ze niet verder te vervolgen, de zaken voor de rechter te brengen of zelf zaken af te handelen die anders in een rechtbank zouden zijn behandeld. Zoals in gevallen waarbij verdachten al net zo lang in voorarrest hadden gezeten als hun verwachte straf zou zijn. Dit noemde men een 'voorwaardelijke buitenvervolgstelling', waarbij ook bepaalde burgerrechten konden worden afgenomen, zoals het kiesrecht, het bekleden van publieke ambten of het dienen in het leger.

Berechting

Doorgezette zaken kwamen terecht bij een van de negentien Tribunalen of vijf Bijzondere Gerechtshoven. De tribunalen behandelden de minder zware vergrijpen, zoals lidmaatschap van de NSB of het openlijk steunen van de Duitse bezetter. De Gerechtshoven behandelden zaken als moord, verraad, en vrijwillige dienstneming in het Duitse leger. Tegen uitspraken van tribunalen was geen beroep mogelijk. Bij behandeling door een Bijzonder Gerechtshof kon dat wel, maar keek men alleen of de procedure juist gevolgd was, er werd niet inhoudelijk opnieuw naar de zaak gekeken.

Tussen 1948 en 1950 werden de tribunalen en gerechtshoven opgeheven. Hun dossiers

werden samengevoegd en centraal bewaard. Dit geheel staat nu bekend als het CABR. De termijn van 75 jaar beperkte openbaarheid geldt daarom vanaf 1950, omdat de archieven toen werden afgesloten.

In totaal werden zo'n 425.000 personen onderzocht. Het merendeel hiervan (329.000 zaken) kwam niet voor de rechter en kregen ook geen straf opgelegd, omdat mensen onschuldig bleken, waren overleden (voordat de zaak werd onderzocht), of zaken geseponneerd werden. 66.000 zaken kwamen wel voor de rechter en in nog eens 90.000 zaken werd wel bestraft maar zonder tussenkomst van de rechter.

Vervolg

Het Ministerie van OCW werkt momenteel aan een wetwijziging die de online beschikbaarstelling van het CABR toch mogelijk moet maken. Tot die tijd moeten geïnteresseerden een aanvraag tot ontheffing van de openbaarheidsbeperkingen blijven doen waarbij er een redelijke bestaat dat de wens tot het doen van historisch onderzoek alleen niet voldoende is om toegang tot de dossiers te krijgen. De wachttijd voor een bezoek aan de studiezaal van het Nationaal Archief is inmiddels opgelopen tot 6 weken. 🇳🇱

Wouter van Dijk | Senior Collectiebeheerder Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen

Meer informatie is te vinden op nationaalarchief.nl en oorlogvoorderechter.nl.

HONGERSNOOD, EEN BRITSE PILOOT EN DE BEVRIJDING

Voor veel mensen ging het leven tijdens de Tweede Wereldoorlog 'gewoon door'. Ook in Breukelen, maar het zorgen voor voldoende voedsel vroeg steeds meer inspanning. Er waren onderduikers. Natuurlijk was er de onfortuinlijke Britse piloot Chris Maltby. En na de oorlog het vieren van de bevrijding.

Ook in Breukelen werd het bestaan gedurende de oorlogsjaren geleidelijk zwaarder. Voedsel werd schaars en er werden opmerkelijke oplossingen bedacht om toch aan eten te komen. Het voedseltekort in het dorp was op een bepaald moment zo hoog, dat een aantal mensen met een schuit naar de Wieringermeer trok om aardappelen te halen.

Goed en fout

Boekhandel Van Kralingen ruilde soms boeken tegen voedsel. In het weidegebied van Breukelen waren nog koeien, varkens en schapen, waardoor mensen met enige moeite wel aan vlees konden komen. Maar de strijd om het bestaan maakte dat normen vervaagden en er sprake was van 'gesjoemel' tussen goed en fout.

Onderduikers zaten er onder meer bij dominee Logger in de pastorie, maar liefst 27. Mensen uit het dorp zorgden daar voor eten. Visser en jacht-opziener in Breukeleveen Gijs Bakker had 's zomers zelfs veertig onderduikers in de schuur, maar wist voldoende eten voor ze te organiseren. In ruil voor een Ausweis om te mogen vissen, stopte hij de bezetters af en toe een pondje paling toe.

Voor brandstofvoorziening waren mensen vaak aangewezen op het bos van Gunterstein. Daarvoor werd zeker niet altijd betaald. In de Bethunepolder waren op zeker moment zoveel diefstallen en roofovervallen dat de ondergrondse zelf ging wachtlopen om boeren te beschermen.

Flight Lieutenant Chris Maltby (linksboven) met zijn 124e Squadron.

Een Britse piloot

Het tragische verhaal van de Britse Flight Lieutenant Chris Maltby is bij velen bekend. Op Palmzondag 25 maart 1945 stegen vier Britse

Spitfires van de Royal Airforce op vanuit Norwich in Engeland, om het spoorwegknooppunt Breukelen te bombarderen. Een 'gewoon' bombardement met bommenwerpers vanaf grotere hoogte zou te veel nevenschade veroorzaken en dat wilde men aan het eind van de oorlog voorkomen. Maar een aanval op de voor de Duitsers belangrijke spoorlijn was wel nodig.

De vier jachtvliegtuigen maken die dag boven de kerktoeren van het dorp een scherpe draai en vliegen laag aan richting het station en het spoorwegknooppunt. Achter elkaar laten ze in hun duikvlucht hun 250-ponds bommen vallen. De Spitfire van Chris Maltby komt in de problemen, mogelijk door de luchtdruk van de ontplofende bommen. Hij stort met zijn toestel neer in de polder vlak voor de Kortrijkse dijk. Lokale bewoners die het zien gebeuren, treffen de piloot dood in zijn cockpit aan. Hij wordt in het brandspuithuisje naast de kerk opgebaard en daarna op de oude begraafplaats begraven. Chris Maltby was pas 21 jaar. Nog ieder jaar op 4 mei komen inwoners van Breukelen samen bij zijn graf.

De Bevrijdingsbank bij de Dannesluis in Breukelen.

Bevrijdingsfeesten

En dan was er uiteindelijk de bevrijding door de geallieerden in 1945. De bevrijders werden ook hier hartelijk ontvangen en veel jongeren lieten zich met een of meer Canadese soldaten fotograferen. De eerste Koninginnedag in bevrijd Nederland was op 31 augustus 1945. In Breukelen werd die gecombineerd met het eerste georganiseerde bevrijdingsfeest. Een week later, op 6 september, was er een optocht voor schoolkinderen en een grote bevrijdingsoptocht, gevolgd door een andere optocht de dag erna.

De Breukelse bevrijdingsbank staat symbool voor de vrijheid. Hij stond oorspronkelijk op de hoek van de Herenstraat en de Straatweg, maar kreeg in 1995 uiteindelijk een plaats in het Tinus de Witplantsoen bij de Dannesluis. 🇳🇱

Marc Schweppe | Historische Kring Breukelen

Het ging moeilijk in oorlogstijd
Maar we beginnen
weer met nieuwe vlijt
Wij komen nu weer op de been

Daarom
voor
**BRAND-
STOFFEN**
en alle soorten
OLIËN
NAAR
**J. VAN DER STEEN,
NIGTEVECHT.**

Fa. A. Broekhuizen
Rund-, Kalfs- en
Varkensslagerij

Nigtevecht - Tel. 201

Uw ADRES voor
Brood, Koek, Banket en Bescuit
is bij Chr. den Hertog, Uw Bakker!

En bij inlevering van Uw EIPOEDER, kunnen
wij EIBROOD of BOTERCAKE bakken.

Wie deed zijn best in oorlogstijd?
Blijf nu ook KLANT in vredetijd

bij **OSKAM**
KRUIDENIER en DROGIST
DORPSSTRAAT 114

Tijdens de Feestdagen 30 en 31 Aug.
zijn onze Kapperszaken
GESLOTEN
H. W. te GUSSINKLO
A. BUYSMANN

**BRANDSTOFFENVOORZIENING
NIGTEVECHT.**

Hiermede bericht ik U,
dat een partij
BRANDSTOFFEN
AANGEKOMEN IS.

Zoo spoedig mogelijk wordt
met de aflevering begonnen.

PETROLEUM wordt nu al afgeleverd
OP DE GELDIGE BONNEN.

Beleefd beveel ik mij aan.

H. VAN DIJK.

TIJDSLIJN 80 JAAR VRIJHEID

De tijdslijn geeft een chronologisch overzicht van belangrijke gebeurtenissen voorafgaande aan, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. De tijdslijn bevat het algemene verhaal van deze oorlog vanuit het Nederlandse oogpunt. De vele lokale verhalen uit de gemeente Stichtse Vecht, of uit andere dorpen en steden, kunnen eenvoudig worden ingepast in dit landelijke verhaal. Zo wordt het verhaal van de Tweede Wereldoorlog levend gehouden, zodat we blijven vertellen en herinneren.

1914 - 1918

DE EERSTE WERELDOORLOG

Van 28 juli 1914 tot 11 november 1918 vond de Eerste Wereldoorlog plaats, hieraan deden veel landen mee. Het Duitse Keizerrijk, Oostenrijk-Hongarije, Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland en de Verenigde Staten speelden de grootste rol. In veel landen staat deze oorlog bekend als de Grote Oorlog. Nederland was tijdens de Eerste Wereldoorlog neutraal.

28 juni 1919

VERDRAG VAN VERSAILLES

Met het Verdrag van Versailles werd de Eerste Wereldoorlog officieel beëindigd. Duitsland moest dit 'Diktat' ondertekenen. Het land kreeg alle schuld van de oorlog en moest onder meer grote bedragen betalen aan Frankrijk en België.

24 oktober 1929

WERELDWIJDE ECONOMISCHE CRISIS

In oktober 1929 stortte de beurs op Wall Street in, waardoor Amerika geen leningen meer kon verstrekken aan Duitsland. Hierdoor kon Duitsland zijn herstelbetalingen aan Frankrijk en België niet voldoen, wat opnieuw chaos in Duitsland veroorzaakte.

1929

1931

1931

Nationaal-Socialistische Beweging (NSB)

In de jaren 1930 was er wereldwijd sprake van een economische crisis. Ook in Nederland, waardoor er een hoge werkloosheid heerste. De NSB onder leiding van Anton Mussert speelde in op de onvrede onder de Nederlandse bevolking. Net zoals de NSDAP in Duitsland, beloofde ook de NSB betere tijden. Toen het antisemitisme in Duitsland toenam, verloor de NSB aan populariteit. Na de Duitse inval in mei 1940 sloten echter veel mensen zich alsnog aan bij de NSB, in de hoop hier voordeel uit te halen.

8 november 1923

STAATSGREEP EN HITLER IN DE GEVANGENIS

Door de hoge herstelbetalingen herstelbetalingen belandde Duitsland in een economische crisis, wat leidde tot de opkomst van protestpartijen, waaronder de NSDAP. Adolf Hitler werd eerst lid en later leider van deze racistische partij. In 1923 pleegde hij een mislukte staatsgreep in München, belandde in de gevangenis en schreef daar Mein Kampf, een boek vol politieke en racistische denkbeelden.

1933

HITLER AAN DE MACHT

Op 30 januari 1933 werd Hitler minister-president van Duitsland (daar heette dat rijkskanselier). Toen de toenmalige president in 1934 stierf, werd Hitler ook nog president. Hij zag zichzelf als de leider van het 'Arische ras', dat in de rassenideologie van de nazi's het meest ontwikkeld was en daarom zou moeten heersen over de andere 'rassen'.

1933

1936

1936

OLYMPISCHE ZOMERSPELEN IN BERLIJN

Tijdens de Olympische Zomerspelen in Berlijn won Duitsland de meeste medailles, maar de Amerikaanse zwarte atleet Jesse Owens was de beste individuele atleet met vier gouden medailles. Dit frustreerde Hitler omdat dit inging tegen zijn gedachtegoed dat het Arische ras het beste ras ter wereld was.

30 september 1938

CONFERENTIE VAN MÜNCHEN

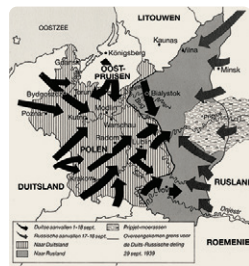
Adolf Hitler wilde alle Duitstaligen in één land verenigen, ook wel Heim ins Reich genoemd. Alle gebieden waar Duitsers woonden, moesten volgens hem worden aangesloten bij Duitsland. In maart 1938 had hij daarom Oostenrijk ingelijfd bij Duitsland en hij eiste ook Sudetenland op, een gebied in Tsjecho-Slowakije waar veel Duitstaligen woonden. Hij dreigde heel Tsjecho-Slowakije in te nemen als hij Sudetenland niet kreeg. Op de conferentie van München stemden Frankrijk en Groot-Brittannië in om Sudetenland in te geven bij Duitsland, in de hoop de wereldvrede te bewaren.

1938

9-10 november 1938

KRISTALLNACHT (POGROM VAN 1938)

Op 7 november 1938 schoot een Joodse jongen van Poolse afkomst een Duitse diplomaat neer in Parijs. In de nacht van 9 op 10 november organiseerden de nazi's geweldige aanvallen op Joden in Duitsland. De nazi's deden alsof de volkswoede spontaan was, maar historisch onderzoek toont aan dat zij dit zelf hadden georganiseerd. Synagogen werden in brand gestoken, Joodse huizen en winkels vernield en honderden mensen kwamen om. De schuld werd bij de Joden gelegd vanwege een schietpartij door een Joodse jongen.

1 september 1939

HET BEGIN VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Hitler sloot een niet-aanvalsverdrag met Jozef Stalin, de leider van de Sovjet-Unie, om wederzijdse aanvallen te vermijden. Met het Molotov-Ribbentropact kwam Hitler een oorlog op twee fronten tegelijk. Een week later, op 1 september 1939, viel Duitsland onverwacht Polen binnen. Groot-Brittannië en Frankrijk hadden Polen beloofd te helpen bij een Duitse invasie. Twee dagen na de inval verklaarden zij de oorlog aan Duitsland. Daarmee was de Tweede Wereldoorlog officieel begonnen.

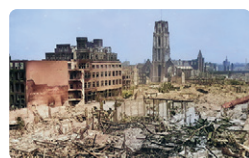
1939

1940

10 mei 1940

OORLOG IN NEDERLAND

In de vroege ochtend van 10 mei viel het Duitse leger Nederland binnen via de lucht, het spoor en met tanks. Door bezuinigingen in de jaren 1930 was het Nederlandse leger slecht uitgerust, maar wist het de Duitsers aanvankelijk op sommige plekken tegen te houden. Het bombardement op Rotterdam leidde echter tot een snelle overgave, behalve in Zeeland. Op 15 mei werd de capitulatie getekend. Koningin Wilhelmina en de ministers waren toen al naar Engeland gevlucht.

FEBRUARISTAKING - 22 EN 23 FEBRUARI 1941

In het weekend van 22 en 23 februari 1941 pakten de Duitsers meer dan vierhonderd Joodse mannen gewelddadig op in de Amsterdamse Jodenbuurt. Een manifest riep op tot staken, om zo te protesteren tegen de Jodenvervolging. De staking begon op 25 februari in Amsterdam en breidde zich uit naar omliggende steden. De Duitsers traden hard op en verdreven de stakers met geweld. De Februaristaking was het enige massale protest in Nederland tegen de Jodenvervolging.

Maart 1942

NEDERLANDS-INDIË

Nederlands-Indië (nu Indonesië) was een Nederlandse kolonie, rijk aan specerijen, koffie, rubber en olie, waarin ook Japan geïnteresseerd was. Als bondgenoot van Duitsland viel Japan Nederlands-Indië binnen. Nederlands-Indië viel in handen van de Japanners, die aanvankelijk door de Indoneziërs als bevrijders werden ontvangen. De Japanners stelden zich steeds harder op, bouwden concentratiekampen voor Europeanen en dwongen miljoenen Indonesiërs en krijgsgevangenen tot dwangarbeid.

1942

1944

Februari 1944

VERVOLGING

Hoewel een deel van Europa en ook het zuiden van Nederland al bevrijd was, gingen de Duitsers door met het uitroeien van wat zij als 'unter-menschen' beschouwden. Naast Joden werden ook Roma, Sinti, homoseksuelen en mensen met een verstandelijke beperking opgepakt en afgevoerd.

6 juni 1944

D-DAY

Op 6 juni 1944, D-Day, landden Amerikaanse, Canadese en Britse soldaten in Normandië. Na aandringen van Stalin werd eindelijk een tweede front geopend, aangezien de Russen al in het Oosten vochten. De geallieerden rukten op richting Nederland, geruchten over een aanstaande bevrijding. Op 5 september, later Dolle Dinsdag genoemd, sloegen NSB'ers op de vlucht, terwijl het land feestvierde. In werkelijkheid was de Nederlandse grens nog niet bereikt. Door de mislukking van Operatie Market Garden, een poging via Nederland naar Duitsland op te rukken, duurde de bevrijding nog meer dan een half jaar. De geallieerden konden de brug bij Arnhem niet behouden.

1944

1944

Winter 1944/1945

HONGERWINTER

Als reactie op de spoorwegstaking blokkeerden de Duitsers de toevoer van brandstof en voedsel naar het westen van Nederland, wat leidde tot grote tekorten. Tijdens de winter van 1944/1945 overleden veel mensen door honger. Er kwamen verschillende initiatieven om de honger te bestrijden. Zo werden suikerbieten aangevoerd als vervanging voor aardappels en gingen veel stadskinderen naar het platteland om aan te sterken.

1945

CAPITULATIE EN BEVRIJDING

Na de bevrijding in mei keerde koningin Wilhelmina definitief terug naar Nederland. Op 4 mei 1945 capituleerde Duitsland voor Noordwest-Europa, waaronder Nederland. De overgave werd op 5 mei officieel getekend in hotel De Wereld in Wageningen, en de algehele Duitse capitulatie volgde op 8 mei. Onduidelijkheden leidden diezelfde dag tot vuurgevechten, waarbij meer dan tweehonderd slachtoffers vielen. Japan gaf zich pas over na de Amerikaanse atombommen op Hiroshima en Nagasaki op 6 en 9 augustus. Op 15 augustus kwam er definitief een einde aan de Tweede Wereldoorlog.

1945

1945-

NA 1945

WEDEROPBOUW

Tijdens de oorlog ontstonden ideeën voor een permanent bondgenootschap om de vrede te bewaren en samen te werken. In oktober 1945 werden de Verenigde Naties opgericht. De wederopbouwperiode, tot circa 1960, markeert Nederlands herstel van de oorlogsschade, geholpen door de Marshallhulp van de Verenigde Staten. Kort na de Japanse capitulatie werd op 17 augustus 1945 de onafhankelijke Republiek Indonesië uitgeroepen, Nederland erkende deze staat niet. Dit leidde tot een onafhankelijkheidsoorlog van vier jaar, tot Nederland op 27 december 1949 de soevereiniteit overdroeg aan de Verenigde Staten van Indonesië. Onder druk van de Amerikanen had Nederland afstand gedaan van haar vroegere kolonie.

80 JAAR HERDENKEN EN VRIJHEID VIEREN

Op 15 augustus 1945 eindigde de Tweede Wereldoorlog in Azië met de Japanse capitulatie. Maar voor Nederlands-Indië betekende dit geen directe vrede. Drie jaar bezetting had het koloniale gezag verzwakt, terwijl de roep om onafhankelijkheid sterker was dan ooit.

Tijdens de Japanse bezetting werden duizenden Nederlanders en Indische Nederlanders opgesloten in Kampen. Nederlandse en Indisch-Nederlandse vrouwen en kinderen werden geïnterneerd in Japanse interneringskampen.

Nederlandse krijgsgevangenen in een Japans concentratiekamp.

De jongens werden als ze tien jaar waren gescheiden van hun moeders en naar jongens- of mannenkampen overgeplaatst. De mannen werden vastgezet in krijgsgevangenkampen waar vele duizenden stierven door ondervoeding, ziekten en zware dwangarbeid aan spoorwegen zoals de Birma en de Pakan Baru (op Sumatra) spoorweg. Ook Indonesiërs werden als dwangarbeiders tewerkgesteld en kwamen bij duizenden om.

Na de val van Japan ontstond er in Nederlands-Indië een machtsvacuüm, waarin Soekarno en Hatta op 17 augustus 1945 de onafhankelijkheid van Indonesië uitriepen. Wat volgde was geen vrede en vrijheid maar

Nederlandse vrouwen en kinderen moesten dagelijks buigen voor de Japanse keizer in een Japans interneringskamp.

brak er een gewelddadige periode aan. Revolutionaire groeperingen strijdend voor onafhankelijkheid vielen Nederlanders, Indo-Europeanen en pro-Nederlandse Indonesiërs aan. Om het gezag in de kolonie te herstellen voerde Nederland een "politieele actie" uit, die na het door de Nederlandse overheid uitgevoerde onderzoek sinds 2022 de dekolonisatieoorlog wordt genoemd omdat sprake was van een grootschalige oorlog. Uiteindelijk leidde internationale druk in 1949 tot de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië.

Deze periode liet en laat tot de dag van vandaag diepe sporen na in de Nederlandse samenleving. Tienduizenden Indische Nederlanders en Molukse KNIL-militairen kwamen noodgedwongen naar Nederland omdat er in het onafhankelijke Indonesië geen veilige plaats meer voor hen was. De Indische Nederlanders werden verspreid over het hele land opgevan-

gen in zogenaamde contractpensions. De Molukse KNIL-militairen werden gehuisvest in houten barakken, veelal in kampen die door de Duitse bezetter waren gebruikt zoals het doorgangskamp Westerbork.

De veteranen van de dekolonisatieoorlog, veelal Nederlandse dienstplichtigen, kwamen thuis met oorlogstrauma's waar onvoldoende aandacht aan besteed is.

Op 15 augustus herdenken we niet alleen het einde van de oorlog, maar ook de slachtoffers, van oorlog en geweld en de veerkracht van hen die ondanks het gedwongen afscheid van Indië en on vervulde beloften een nieuwe toekomst hebben gevonden in Nederland voor zichzelf en hun kinderen. 🇳🇱

Leo Bloemhard en Chris van Lawick van Pabst | Stichting Educatie en Herdenking WO II Nederlands-Indië; Stichtse Vecht

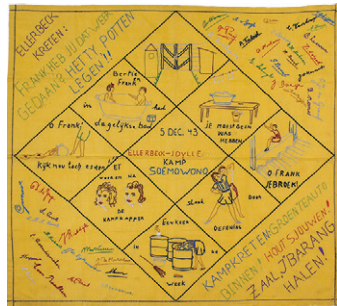
OMI'S ERVARINGEN IN HET JAPPENKAMP, GEBORDUURD OP EEN KLEED

Het is niet makkelijk om over een oorlog te praten. Met name voor de verhalen over de verschrikkingen in voormalig Nederlands-Indië bleek in Nederland weinig ruimte. Dat werkt tot op de dag van vandaag door.

Toen de familie Kalthoff bij de laatste verhuizing van hun moeder Hetty Kalthoff-Ellerbeck het huis opruimde, deden ze een bijzondere ontdekking. Tussen de theedoeken lag een geborduurd doek uit het kamp Soemowono. Haar familie wist niet van het bestaan van dit kleed af. Hetty zat als jong meisje gevangen in dit vrouwenkamp op

Java en borduurde daar samen met haar moeder op dit kleed enkele van haar belevenissen.

Hetty was 10 jaar toen ze in het kamp Soemowono terecht kwam. Samen met haar broertje Frank van drie en haar éénjarige zusje Bertie. Wanneer haar moeder corvee had of straf, waakte Hetty over haar broer en zus. Het was zwaar. Maar de kampen ná Soemowono werden nog zwaarder. Gelukkig overleefde het hele gezin de oorlog en werden ze in 1948 weer herenigd. Hetty was in 1946 al in haar eentje vooruitgestuurd naar Nederland vanwege school.

Het kleed is in goede staat teruggevonden. Het toont kleine tafereeltjes uit het dagelijkse kampleven en omvat handtekeningen van medegevangenen. Het indrukwekkende doek heeft binnen de

familie Kalthoff tot mooie gesprekken geleid. Momenteel is het doek in bruikleen gegeven aan het Museon-Omniversum voor de bijzondere tentoonstelling "Tot op de draad: Verhalen over de Japanse bezetting in textiel". Ivo en Elena Kalthoff - Seferiadis uit Breukelen zien het als een mooi eerbetoon aan hun moeder, schoonmoeder en aan alle andere dappere vrouwen en mannen die in de oorlog in voormalig Nederlands-Indië zo hebben geleden. 🇳🇱

Ivo Kalthoff | Inwoner van Breukelen

DOE MEE: HERDENK, SPREEK, LUISTER EN VIER VRIJHEID

Tachtig jaar later kijken we niet alleen terug, maar stellen we de vraag: wat betekent vrijheid vandaag? Vrijheid is geen vanzelfsprekendheid. De verhalen van hen die hun land verlieten – Indische Nederlanders, Molukkers en anderen – verdienen erkenning. Herdenken betekent ook luisteren. Door verhalen te delen, ontstaan nieuwe inzichten en begrip. 80 jaar bevrijding is niet alleen een moment van reflectie, maar ook van samenzijn. Hoe zorgen we ervoor dat de lessen van toen niet verloren gaan? Hoe geven we vrijheid écht betekenis?

Vrijheid herdenken is namelijk meer dan stilstaan bij het verleden. Het is een gesprek dat gevoerd moet blijven worden. Stichting Educatie en Herdenking WO II Nederlands-Indië (Stichtse Vecht) nodigt iedereen uit – jong en oud, nazaten van Indische en Molukse families, en alle gemeenschapsleden in Stichtse Vecht die vrijheid waarderen – om deel te nemen aan de gesprekken en de herdenking. 🇳🇱

18 juni 2025 thema-avond 'Van Nederlands-Indië naar Nederland: sporen van een gedeeld verleden'.

📍 educatie-indie-wo2-sv.nl

NASI BUNGKUS

Tijdens de bevrijding van Nederlands-Indië in 1945, na de Japanse bezetting, werd de Nasi Bungkus een symbolische maaltijd voor de bevrijde bevolking en krijgsgevangenen. Dit eenvoudige pakket rijst, groenten, ei en soms vlees, ingepakt in bananenbladeren, werd uitgedeeld als deel van de voedselhelp.

De Nasi Bungkus was niet alleen een welkome bron van voeding voor de hongerige bevolking, maar stond ook symbool voor de bevrijding en de hoop op een betere toekomst. Het werd een teken van de solidariteit tussen Nederland en Nederlands-Indië en van de herwonnen vrijheid na de Japanse overheersing. Dit gerecht blijft in de herinnering als een krachtig symbool van veerkracht en de bevrijding van zowel de lokale bevolking als de krijgsgevangenen. 🇳🇱

Indië-herdenking Stichtse Vecht, met gezamenlijke vrijheidsmaaltijd - Nasi Bungkus | 15 augustus 2025

TRAGEDIE OP BEVRIJDINGSDAG

Op 5 mei 1945, de dag dat de Duitse strijdkrachten officieel capituleerden, vonden op veel plekken in Nederland gewelddadige confrontaties plaats. In Maarsse gaf de commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) Busse zijn manschappen de opdracht om strategische locaties te beveiligen tegen mogelijke Duitse sabotage. Eén van deze plekken was bij de Vecht, waar een groep BS'ers vanuit Maarsseveen de rivier overstak om naar het Haarrijnkanaal te gaan. Na een periode van bewaking en het vaststellen dat er geen direct gevaar was, keerden ze terug.

Bij hun terugkeer kwamen de BS'ers in aanraking met een groep Armeniërs, die zich verborgen toen ze de gewapende Nederlanders zagen. Zonder confrontatie bereikten de BS'ers de Vecht, maar tijdens de oversteek werden ze plotseling onder vuur genomen. In de chaos kapseisde hun boot en drie mensen verdronken: Wim van der Kooij, Paulus Theofilus Linthout en Alexander Constantijn Linthout. De overlevenden werden door Duitse soldaten opgepakt en overgedragen aan de Armeniërs, waarna ze onder gewapende begeleiding naar de Wolfshoek en later naar de Sandersschool werden gebracht en vastgezet. Op 6 mei werden ze weer vrijgelaten.

In 1996 ontving auteur Wally Smits een brief van ooggetuige Mooren, die een ander licht op de gebeurtenissen wierp. Hij

beschreef hoe hij op de bewuste dag schoten hoorde en een verpleegster met een koffertje achterop langs de Vecht zag fietsten. Vanuit zijn schuilplek zag hij hoe mensen uit de boot te water raakten, terwijl vanaf de overkant hevige geschoten. Een Duitse militair liep langs de Vecht en enkele overlevenden werden met hun handen in de lucht weggevoerd. Later zag Mooren gewapende personen achter een loods en waarschuwde hen dat er nog een Duitser op het bruggetje stond. Kort daarna verdwenen de Duitse soldaten en bleef de situatie stil.

Moorens verslag bracht enkele aannames uit het oorspronkelijke onderzoek van Smits uit 1990 in twijfel. Zo leken de Armeniërs niet bewapend en was het onwaarschijnlijk dat ze de BS'ers onder dreiging naar de overkant dwongen. Ook het verhaal dat een NSB'er nog een reddingspoging deed, lijkt twijfelachtig. De precieze identiteit van enkele betrokkenen, zoals de verpleegster op de fiets en de gewapende mannen achter de loods, blijft onbekend. Ondanks deze nieuwe inzichten roept de gebeurtenis nog steeds vragen op, en wellicht zal verder onderzoek in de toekomst meer antwoorden geven. 🇳🇱

Bron: W. Smits, Ooggetuige tragische gebeurtenissen bij de Vecht. Periodiek Historische kring Maarsse, 2015.

KINDERRAAD STICHTSE VECHT OVER VRIJHEID

Op maandag 17 maart jl. vond de tweede kinderraadsvergadering van de gemeente Stichtse Vecht plaats. Dit keer in het teken van 80 jaar vrijheid. Tijdens deze bijeenkomst bespraken 18 leerlingen van groep 7 en 8, uit verschillende kernen van de gemeente, wat vrijheid voor hen betekent. Naast volwassenen spelen kinderen ook een belangrijke rol in het beschermen van vrijheid. Of het nu thuis, op school of bij de sportclub is: we kunnen bijdragen aan een wereld waar iedereen zich vrij en veilig voelt.

Iedereen moet zichzelf kunnen zijn, zonder buitensluiting of pesten. We willen dat iedereen zich goed en veilig voelt en dat iedereen gehoord en gerespecteerd wordt, ongeacht wie je bent.

De kinderen, onder leiding van burgemeester Ap Reinders en mijzelf, deelden hun ideeën en gedachten over vrijheid. We bespraken wat vrijheid voor ons betekent en hoe we daarmee omgaan op school, op de sportclub of als we met elkaar spelen. Op basis van stellingen gingen we het gesprek met elkaar aan. We hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaars meningen gerespecteerd. Ook hadden de kinderen op school 'Vrijheid' visueel vormgegeven in de vorm van een poster. De mooiste poster werd door een jury gekozen en is verwerkt in een manifest, waarin de belangrijkste conclusies van de kinderraadsvergadering zijn opgenomen.

Op 1 april 2025 heb ik het manifest aan de gemeenteraad aangeboden, namens alle kinderen van Stichtse Vecht. Het is belangrijk dat iedereen weet hoe wij als kinderen denken en wat voor ons belangrijk is.

Maureen Klarenbeek | Kinderburggemeester gemeente
Stichtse Vecht

▶ stichtsevecht.nl/80jaarvrijheid

ZOEK HET VIJFDE ZWIJN

Tijdens de Tweede Wereldoorlog maakten mensen grappige puzzels om stiekem te lachen om Adolf Hitler. Op zo'n puzzel stonden vier varkens met de tekst “Zoek het vijfde zwijn”. Als je het papier op een speciale manier vouwde, verscheen ineens het gezicht van Hitler! Deze puzzel kwam oorspronkelijk uit Groot-Brittannië, maar werd ook in andere landen gedrukt, zelfs in geheime drukkerijen in Nederland. Zo konden mensen, zelfs in moeilijke tijden, toch een beetje lachen. *Wil je zelf ook het vijfde zwijn zoeken? Knip 'm dan snel uit, volg de vouwlijnen en kijk of je het ‘vijfde zwijn’ kunt vinden!*

WOORDZOEKER

M	O	N	V	R	E	D	E	F	E	E	S	T
K	O	R	S	G	N	I	D	I	J	R	V	B
A	T	T	D	E	B	U	M	U	Z	I	E	K
N	H	A	A	J	O	D	I	E	H	I	L	B
I	C	N	N	N	G	V	R	I	J	H	E	D
M	O	K	S	A	E	J	U	I	C	H	E	N
L	T	S	E	R	N	V	L	A	G	G	E	N
E	P	M	N	O	C	A	N	A	D	E	E	S
H	O	E	G	N	I	T	H	C	U	L	P	O
L	N	C	A	P	I	T	U	L	A	T	I	E
I	T	E	I	T	A	M	A	L	C	O	R	P
W	G	E	A	L	L	I	E	E	R	D	E	N

BEVIJDINGSROK
BLIJHEID
BOGEN
CANADEES
CAPITULATIE
DANSEN
FEEST
GEALLIEERDEN
JUICHEN
MUZIEK
OPLUCHTING
OPTOCHT
ORANJE
PROCLAMATIE
TANKS
VLAGGEN
VREDE
VRIJHEID
WILHELMINA

Zoek naar de woorden die je moet vinden. Deze staan rechts naast de puzzel. De woorden kunnen horizontaal, verticaal of diagonaal staan – zowel vooruit als achteruit. Streep de gevonden woorden door. Na het wegstrepen van alle woorden blijven er letters over, deze letters vormen de oplossing van de puzzel.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden er veel grappen gemaakt over Hitler, de Duitsers maar ook over het dagelijks leven. Dit durfden mensen natuurlijk niet altijd hardop te zeggen, want de Duitsers vonden die grappen helemaal niet leuk.

De juffrouw: “Ik wou een brood hebben.
Hier zijn m’n bonnen.”

Bakker: “Spijt me, juffrouw, maar die bonnen zijn gisteren vervallen.”

De juffrouw: “Nou, geef me dan maar een brood van gisteren”.

Hitler is in Nederland geweest, en wel in de buurt van Utrecht! Het was in de tijd dat er een beetje groente en fruit was. Hitler stapte dan ook een deftige groentezaak binnen en vroeg of ze ook wat fruit voor hem hadden. “Nee, zei de juffrouw wij hebben niets!” “Ja, maar zei Hitler voor mij toch wel?” “Wie bent u dan?” vroeg de juffrouw. “Wel, ik ben de bevrijder van Europa!”

KINDERBOEKEN TOP-5

Wil je graag meer te weten komen over de Tweede Wereldoorlog in Nederland? Lees dan eens één van deze boeken. Bij het Regionaal Archief RHCW kun je ook veel spannende en indrukwekkende kinderboeken over de Tweede Wereldoorlog vinden.

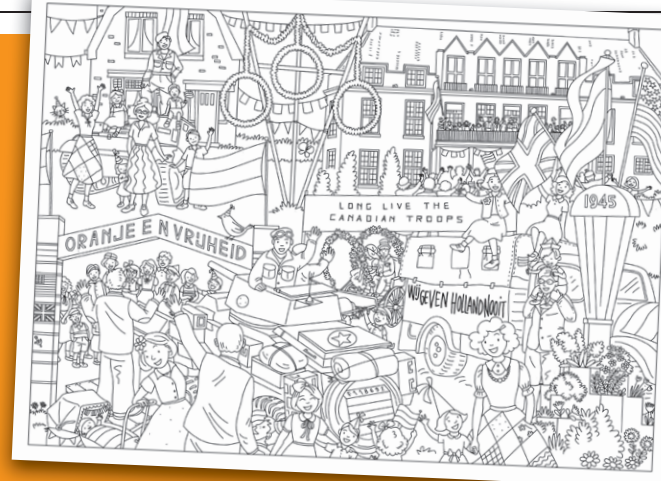
Het Achterhuis
Anne Frank
Vanaf 10 jaar

In Oorlog
Arend van Dam
10-12 jaar

Toen het oorlog was
Annemiek de Groot
10-12 jaar

Oorlogsgeheimen
Jacques Vriens
10-12 jaar

**De oorlog die ik
eindelijk won**
Kimberly Brubaker
Bradley
10-12 jaar

FOTOWEDSTRIJD 80 JAAR VRIJHEID

Tachtig jaar vrijheid wordt dit jaar groots herdacht en gevierd op 4 en 5 mei én op 15 augustus. In alle dorpen van de gemeente Stichtse Vecht worden activiteiten georganiseerd: van kransleggingen op 4 mei tot lezingen en festiviteiten rond het thema vrijheid. Leg deze bijzondere momenten vast! Maak mooie foto's van de activiteit(en) waarbij jij aanwezig bent en doe mee aan de fotowedstrijd. De foto moet qua sfeer duidelijk een beeld van "herdenken" of "het vieren van bevrijding" overbrengen en dit jaar in de gemeente Stichtse Vecht gemaakt zijn.

Praktische informatie

Stuur je foto vóór zondag 24 augustus naar wedstrijd80@gmail.com, met vermelding van een kort fotobijschrift (datum waarop de foto is gemaakt, locatie en de gebeurtenis) en je naam en telefoonnummer.

Voor de winnende foto is er een leuke prijs beschikbaar! Na afloop van de wedstrijd worden de ingezonden foto's aan het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen (RHCVV) overgedragen ter archivering.

De oplossing: MONUMENT

PODCAST 'VRIJHEID IN VERHALEN'

Het Regionaal Archief RHCVV maakt in samenwerking met journalist en contentmaker Robbert Oelp de podcastserie 'Vrijheid in verhalen' - 80 jaar vrijheid in de gemeente Stichtse Vecht.

In deze vijfdelige serie staan persoonlijke verhalen centraal. In iedere aflevering schuiven twee gasten aan om hun ervaringen te delen over de oorlog en in de periode daarna. Onderwerpen als de oorlogsjaren, de bevrijding, het toenmalige Nederlands-Indië en het belang van herinneren en herdenken komen uitgebreid aan bod.

Een vast onderdeel van de podcast is het bespreken van een archiefstuk uit de collectie van het

RHCVV, dat aansluit bij het thema van die aflevering. De podcast is vanaf 28 april te beluisteren. 🇳🇱

NOG MEER LUISTERTIPS

De laatste getuige
(Pieter Serrien)

De Jodenjager
(Rick Blom)

Radio Oranje
(T. Dokter, A. Hultjens,
A. Gnocchi)

Tante Jos
(Mijke van Wijk)

ACTIVITEITENOVERZICHT*

BREUKELEN

Zaterdag 3 t/m maandag 5 mei

REUZENRAD

Markt, Breukelen

Zaterdag 10.00 - 21.30 uur

Zondag 12.00 - 17.00 uur

Maandag 09.00 - 21.30 uur

Zondag 4 mei

DODENHERDENKING

Pauluskerk, Straatweg 37 Breukelen

18.30 uur

STILLE TOCHT naar Oude begraafplaats

19.20 uur

KRANSLEGGINGEN

en toespraak wethouder Dick Polman

20.00 uur

Maandag 5 mei

BEVRIJDINGSFESTIVAL

BOOM EN BOSCH

Met livemuziek, snackkraam en

kinderactiviteiten

11.00 - 21.00 uur

BEVRIJDINGSVUUR

Ophalen en ontsteken bevestigingsvuur

Kerkbrink

11.00 - 13.00 uur

Vanaf donderdag 26 juni

TENTOONSTELLING

'LEVEN NA DE BEVRIJDING'

Regionaal Archief RHCVV

KOCKENGEN

Zondag 4 mei

DODENHERDENKING

Begraafplaats aan de Dreef

19.30-20.30

Maandag 5 mei

SAMENZIJN VAN OUDEREN

Overdorp aan de Dreef

verhaal, muziek en mini-tentoonstelling.

10.00-12.00 uur

AANKOMST BEVRIJDINGSVUUR

EN CEREMONIE

Zwembad de Koet, Sportweg

10.00-11.30 uur

6-WIJKENSPEL

Zwembad de Koet, Sportweg

11.30 - 16.00 uur

LOENEN

Zaterdag 3 mei

THEATERVERSTELLING

over de Luchtwachters m.m.v. ORVEO

Aansluitend wandeling naar molen

De Hoop

12.30 uur

ONTHULLING HERINNERINGSBORD

MOLEN DE HOOP

door burgemeester Ap Reinders

15.00 uur

MAARSSSEN

Zondag 4 mei

BLOEMLEGGING en onthulling monument

Algemene begraafplaats

11.00 uur

HERDENKINGSBIJEENKOMST

met projectkoor EXCELSIOR o.l.v.

Douwe Elderhuis

Heilig Hart kerk, Breedstraat 1

18.00 uur

AANSLUITEND STILLE TOCHT

naar monument bij Goudestein

Kranslegging door wethouder, kinder-

burgemeester e.a.

Vanaf 19.00 uur

Maandag 5 mei

ONTSTEKEN VRIJHEIDSVLAM

Gemeentehuis Goudestein

Toespraak burgemeester Ap Reinders en

kinderburgemeester Maureen Klarenbeek

12.00 uur

FOODTRUCKFESTIVAL

Dans- en muziekovertredens en

kinderactiviteiten.

12.00 - 20.00 uur

Vrijdag 25 april t/m woensdag 7 mei

NO WEAPONS, NO WAR

Tentoonstelling met gedichten en illustraties

van Mandy Mienes (Mien art).

Brugwachtershuisje, Breedstraat 2

🔗 vechtsnoer.nl/brugwachtershuisje

NIEUWER TER AA

Maandag 5 mei

HERDENKINGSBIJEENKOMST

Dorps huis Ons Genoegen

9.30 uur

START DORPSOPTOCHT

10.30 uur

VRIJHEIDSLUNCH MET SOEP

12.00 uur

START FIETSTOCHT

13.15 uur

VREUGDEVUUR AANSTEKEN

17.00 uur

START VRIJHEIDSMAALTijd

17.30 uur | € 2,50 p.p.

P-Rennessestraat

TIENHOVEN

Zondag 4 mei

STILLE TOCHT naar molen

'De Trouwe Wachter'

Herdenking met toespraak

wethouder Hans van den Akker

Start vanaf brandweergarage

19.30 uur

VREELAND

Zondag 4 mei

HERDENKINGSBIJEENKOMST

Grote Kerk

18.45 uur

Maandag 5 mei

BEVRIJDINGSFEEST

Grote Kerk

13.30 uur

BEVRIJDINGSMAALTijd

Grote Kerk

17.30 uur

€ 35,00 p.p. Aanmelden verplicht.

vreelandvrijheid@gmail.com

STREEKDICHTER

Lees hier het gedicht dat **Cees Samson**, streekdichter van Stichtse Vecht, heeft geschreven rond het thema 80 jaar vrijheid.

*Kijk voor een volledig en actueel overzicht op stichtsevecht4en5mei.nl

COLOFON

DE VRIJHEIDSKRANT - 80 JAAR VRIJHEID is een gezamenlijke uitgave van het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen, Stichting 4 en 5 mei Stichtse Vecht en gemeente Stichtse Vecht. Bijdragen werden geleverd door de Historische Kringen van Breukelen, Loenen en Maarssen, Oranjeverenigingen, Stichting 4 en 5 mei Stichtse Vecht, Stichting Educatie en Herdenking WO II Nederlands-Indië Stichtse Vecht.

De uitgave is mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van de gemeente Stichtse Vecht en de Provincie Utrecht. De krant verschijnt als bijlage bij VARnws op donderdag 24 april 2025 en wordt huis aan huis verspreid in de gemeente Stichtse Vecht in een oplage van 30.000 exemplaren en digitaal via varnws.nl/stichtsevecht/archive

Redactie en eindredactie:

Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen: Suzanne Lekkerkerker, Astrid ten Siethoff, Roosmarijn Ubink. *Gemeente Stichtse Vecht:* Judith Wilbret. *Stichting 4 en 5 mei gemeente Stichtse Vecht:* Maarten Bootsma, Renie Vis-de Ceuninck van Capelle.

Vormgeving: Clogwork Graphics | *Druk:* Van Dijk Grafimedia

Met dank aan: Elin Immerzeel, Ylva Svensson

